

Život i osobine hobotnice

S engleskog Marija Račeta

Hobotnica, čudna životinja zmijolikih kra-kova, na glasu strah i trepet svoje okoline je u stvari mnogo manje opasna nego se to misli. Iako zna da svojim snažnim ticalima zgrabi plijen, drži se ipak, da je ona mirne dapače i bojažljive čudi. Već vjekovima ona je plijen jegulja osobito okrutne murine i smrtno se boji čovjeka i svakog ži-vog bića većeg od nje. Ljude napada rijetko i to u samoobroni.

Učenjaci su do danas utvrdili otprilike sto-tinu vrsti hobotnica. Većina njih nije veća od jednog metra, a neke su tako sitne, da ih se mo-že držati na prstu. U Sredozemnom moru, gdje su hobotnice vrlo brojne, malo ih je sa ticalima dužim od dva metra. Misli se, da jedino u dubi-nama Pacifika postoje velike vrste ovih čudnih životinja. Priča se, da su kitoloci jednom zгодom u utrobi kita pronašli 15 metara dugačka ticala jedne ogromne hobotnice, u kojoj je otprilike mo-ralo biti preko 33 metra.

Hobotnici se krivo pripisuje još jedna oso-bina, a to je nevjerovatna brzina, kojom ona, na-vodno, prolazi morem. Iako se ona ponekad vrlo brzo kreće, ipak se ne ističe naročitom brzinom. Kada je Myron Stearns promatrao dvije hobot-nice u bazenu Pomorskog biološkog laboratorija u Palm Beach-u, opazio je, da se one kreću dvo-

jako. Prvo plivanjem na mlazni pogon, i to na taj način, što najprije otvarajući škrge ušmrka-vaju vodu, a zatim je odmah ištrcavaju pomoću jedne vrste cijevi za ispražnjavanje. Svaki ova-kav ištrcaj bacao bi ih naprijed za oko pola me-tra. Služeći se ovim principom one su napredo-vale polagano i grčevito. Druga metoda je hoda-nje na ticalima. Ono liči mnogo više klizanju po pjeskovitom dnu, nego pravom hodanju.

Ticala hobotnice mogu biti veoma okretna i neobično jaka. I obični primjerci od samo jed-nog metra, mogu da pomiču dosta teško kame-nje. Pored toga hobotnica ima jednu vrlo korisnu i gotovo nevjerovatnu osobitu. Ona naime može da se klizajući probija kroz vrlo sitne pukotine. Tako je u namjeri, da se prebaci iz glavnog ba-zena u manji odio Myron Stearns na svoje ču-de-nje opazio, kako se je ona uspjela provući uz sam okvir stakla kroz pukotinu manju od dva centimetra.

Najpoznatija i najinteresantnija osobina ho-botnice je mijenjanje boja. U pijesku ona je bli-jedo-žute boje, na stijeni crvene ili tamno-sme-đe, a na morskoj travi svijetlo-zelene. Na pjeđa-stoj površini ona je pjegasta. Koža joj postaje glatka ili hrapava, već prema tome, kako odgo-vara okolini. Ovom mijenjaju boja uzrok su raz-

nobojni pigmenti, koji se u mikroskopski sitnim vrećicama nalaze u njenoj koži. Ona ima mogućnost da ove vrećice proširi više od 60 puta od njihovog originalnog dijametra. Tako na primjer ako proširi crvene vrećice, a ostale ostanu skupljene, ona postaje crvena i t. d. Hobotnica ima još jedno vrlo interesantno svojstvo. Ako se prestraši, ona od straha problijedi, slično kao čovjek, a zaprepaštena od još jačeg straha, munjevitom brzinom mijenja sve boje.

Crnilo, koje hobotnica ispušta, za naučnjake je još uvijek do kraja potpuno neriješena tajna. Međutim, ono nema nikakvog učinka na čovječju kožu, a izgleda da nema ni na ribe. Vjekovima se je držalo, da joj njeno crnilo služi kao maglena zaštita. Najnovija istraživanja nam govore, da tamno-siva boja hobotnice, koju ona izbacuje, ima svojstvo da paralizira njih oštrozube murine, njenog starog neprijatelja. Promatranjem u bazenu konstatiralo se je, da murina obavijena mlazom boje hobotnice, nije bila u mogućnosti da je razabere, iako ju je gotovo nanjuškala.

Da bi hobotnica sa uspjehom sačuvala svoju vrstu od izumiranja, priroda joj je podarila i veliku mogućnost rasplodivanja. Neke vrste legu do 45 hiljada kao biser bijelih jajašca, veličine polovine rižina zrna. Majke brižno čuvaju svoja jaja. Za vrijeme od 6—8 sedmica inkubacije one žive bez jela, sipaju brojne mlazove vode povrhnjih, da bi ih na taj način održale čiste i sačuvala od neprijatelja.

U mnogim krajevima hobotnica je visoko cijenjena kao jelo. Hvataju ih na razne načine, a najčešće u mreže ili pak u plićinama, ostima. Hobotnica je vrlo proždrljiva životinja. Ona ne raspoložuje velikom brzinom, zbog čega nije u mogućnosti da se redovito hrani ribom, već se hrani također rakovima i raznim školjkama. Hobotnica je noćni lovac, dok po danu leži pod kakvom stijenom i tu miruje. Opisujući svoje podvodne

pustolovine u knjizi »Tihi svijet« F. Dumas i J. Y. Cousteau su utvrdili, da tipičan dom hobotnice ima ravan krov, koji se sastoji od jedne plošnate i teške stijene. Jedna strana njenog doma bila je uzdignuta na više i poduprta manjim stijenama, pred kojima je uz razbacano kamenje ležala gomila raznih školjaka od rakova i oštriga. Ticalo hobotnice provirivalo je iz njene postojbine i izvijalo se je među tim otpatcima. Poput sove, ona je svojim okom vrebala povrhn tog zida na plijen, kad su joj se približili, svoje ticalo ona naglo povuče kroz gomilu otpadaka i nestane u rupi.

Kako piše E. Ricketts i J. Kalvin u svom djelu »Među valovima Pacifika« hobotnica ima vrlo razvijene oči, poput čovječjih, te mozak, koji bolje funkcionira, nego kod ikojeg beskralješnjaka. Ona ima pet čutila kao i čovjek. Njen snažan mišićni sistem, uz savršenu kontrolu, koju ima nad svojim ticalima, također je u mnogome ravan našem.

Hobotnice se daju lako pripitomiti, te se mogu priviknuti da primaju hranu iz ruku ljudi. Zadnjih godina je bilo napravljeno mnogo pokusa, da bi se dokazala umna sposobnost ovih velikih mekušaca. Dr. Paul Schiller, zoolog, proučavajući inteligenciju životinja u Yerkes Laboratoriju u Floridi, do te mjere je bio istrenirao jednu hobotnicu, da je ova bila naučila podignuti poklopac s jednog čupa, kako bi došla do raka, koji se je u njemu nalazio.

Ovim pokusima se je dokazalo, da je mozak hobotnice mnogo pristupačnije od mozga drugih živih stvorova, kojima je isti zaštićen lubanjom. Promatrajući reagovanje hobotnica poslije delikatnog odstranjivanja pojedinog dijela njihovog mozga, naučenjaci, koji sistematski vrše ove pokuse, nadaju se, da će bolje upoznati čovječji mozak.